

קול צופיין

קול צפ"ן נשאו קול יחדו ירגנו

גיליון מס' 1130

ויגש תשב"ג השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

גדול מרביצי התורה דברים לזכרו של הרב חיים דרוקמן זצוק"ל

להיסחף לדרישת אמת קנאית שמביאה מחלוקת וחורבן. קל גם להיסחף לדרישת האהבה והשלום שעלולה להביא לווייתורים בהלכה. צריך הרבה לימוד וסייעתא דשמיא כדי לא להיות חצי שלום וחצי הלכה. בניין המקדש בא משלמות של אהבת ישראל עם שלמות של שמירת תורה ומצוות. ואת הדרך הזו הם הנחילו לתלמידיהם.

מחלוקת בית יהודה ובית יוסף לדורות

מחלוקת שמורידה למ"ט שערי טומאה

אחד השיעורים החשובים ששמעתי מהרב חיים דרוקמן כשלמדתי בישיבה, היה השיעור על הפטרה של פרשת ויגש שעוסקת בחיבור שבין עץ יהודה לעץ יוסף. הנבואה הזאת מדברת על אחד הנושאים הכי חשובים בעם ישראל שמתחיל מספר בראשית שבו האחים שונאים את יוסף כמעט עד מוות.

חלק גדול מספר בראשית עוסק בנזק הנורא של שנאת האחים הזאת. הצער הגדול של יעקב אבינו שסילק ממנו את השכינה. הירידה של עם ישראל לגלות הקשה של מצרים, עם כל הירידה הרוחנית של עם ישראל למ"ט שערי טומאה.

ניסיון לתקן את המחלוקת בימי דוד

דוד רואה את הנזק הנורא של המחלוקת הזו שבה הוא נרדף כמעט עד מוות. רדיפה שבעטיה נהרגו כל הכוהנים של נב עיר הכוהנים, ובגללה הוא נאלץ לברוח לאכיש מלך גת במקום לעזור לעם ישראל במלחמתו בפלישתים.

דוד מנסה להביא סוף למחלוקת עם בית שאול. הוא נזהר מאוד בכבודו של שאול שרודף אותו. לאחר מות שאול הוא מביא את מפיבושת להיות מאוכלי שולחנו, שולחן המלכות, וללמוד ממנו תורה.

חברים מקשיבים לקולך

תורה ברומו של עולם

מרן הרב אליהו זצוק"ל אהב מאוד את הרה"ג חיים דרוקמן זצוק"ל. במשך שנים הם נפגשו מדי שבוע ועסקו בתורה העומדת ברומו של עולם, ובדרכים להנחיל אותה לעם ישראל בכל אתר ואתר. מרן הרב אליהו זצוק"ל היה אומר על הרה"ג חיים דרוקמן זצוק"ל שהוא גדול מרביצי התורה בימינו. מי שראה את רבבות התלמידים שהלכו אחר מיטתו בגשם שוטף הבין את גודלו ואת עוצם השפעתו של הרב חיים דרוקמן זצוק"ל.

אהבת ישראל

כאשר הרב אליהו זצוק"ל נשאל פעם איך מתחזקים באהבת ישראל, הוא השיב בבדיחות שיש בה הרבה לימוד: "אני אוהב את הרב דרוקמן והוא אוהב את עם ישראל, כך אני מקיים את מצוות ואהבת לרעך כמוך". ובאמת מי שראה את מסירות הנפש של הרב דרוקמן לתלמידיו ידע שהוא מסר את כולו למען תלמידיו ולמען הפצת התורה בעם ישראל. ביום ובלילה, בארץ ובחו"ל. עם ראשי המדינה ועם האחרון שבישראל.

תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה

באהבתו של הרב את הרב חיים דרוקמן זצוק"ל, הוא היה מגיע לבקר ולתת שיעור בישיבה שלו בכל פעם שהיה באזור. וכך הייתה האהבה של הרב דרוקמן כלפיו, בכל פעם שהרב היה חוזר מסיבוב שיעורים בחו"ל היה ממתין לו הרה"ג דרוקמן בשדה התעופה לקבל את פניו. עליהם אומרת הגמרא (שבת סג ע"א): "אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא שומע לקולן שנאמר היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני".

והאמת והשלום אהבו

עיקר הלימוד שלהם היה איך לשלב את אהבת ישראל העצומה עם הצורך להציב גבולות הלכתיים ברורים. השילוב שזכריה הנביא היה אומר עליו כי הוא המפתח לגאולה: "והאמת והשלום אהבו". שניהם ידעו כי קל מאוד

רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה

אחרי מרד אבשלום דוד מפקפק מעט במהלך האיחוד הזה ומסלק את מפיבושת מחצי נחלתו. חכמינו אמרו שכאן מתחיל הקרע בין שני חלקי עם ישראל. "אמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר דוד למפיבושת אתה וציבא תחלקו את השדה יצתה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה" (שבת נו ע"ב).

חלוקת הממלכה מביאה מלחמת אחים בין יהודה לישראל, שבאחד הקרבות ביניהם מפיל אביה מלך יהודה "חֲלָלִים מִיִּשְׂרָאֵל חָמֵשׁ מֵאוֹת אֶלְף אִישׁ בְּחֹרֶן" (דברי הימים ב פרק ג' יז). חצי מיליון הרוגים שמרוב שנאת חינום שהייתה בהם עשו את נשות החיילים הללו עגונות.

מחלוקת שהביאה לחורבן הבית

המחלוקת הזו החלישה מאוד את עם ישראל במאבקו מול אויביו מבחוץ. המחלוקת הזו "הכריחה" את ירבעם להרחיק את ישראל מירושלים עיר רחבעם, ובמקומם הוא יוצר להם שני עגלי זהב. כל זה הוא נפילה רוחנית גדולה שהביאה את החורבן והגלות לעם ישראל: "אמר רב יהודה אמר רב אילמלי לא קיבל דוד לשון הרע לא נחלקה מלכות בית דוד ולא עבדו ישראל עבודה זרה ולא גלינו מארצנו" (שבת נו ע"ב).

אחדות בין יהודה ליוסף מביאה גאולה

נעשו בני ישראל אגודה אחת התקינו עצמכם לגאולה

בפרשת השבוע אנחנו לומדים שאפשר להתגבר על המחלוקת הזאת. יהודה נגיש ליוסף ומוסר את נפשו להציל את בנימין. התוצאה היא גאולה חלקית ליעקב שחוזרת אליו השכינה. "ותחי רוח יעקב אביהם" - ה' מדבר איתו, הצער עוזב את המשפחה והם כולם זוכים לכבוד מלכים במצרים. את גלות מצרים כבר אי אפשר לעצור, אבל יעקב מגלה להם ולעם ישראל כולו את אחרית הימים. "הֶאֱסַפּוּ וְאָגַדְתָּ לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים" (בראשית מט). ובמדרש: "האספו מעשרת השבטים והקבצו לשבט יהודה ובנימין - ציונה אותן להיות נוהגין בשבט יהודה ובנימין בכבוד". עוד לימד אותם כי אחדות מביאה גאולה. "נעשו בני ישראל אגודה אחת - התקינו עצמכם לגאולה" (רבה בראשית - פרשה צח פסקה ב).

עץ יהודה ועץ יוסף

ההפסטה של פרשת ויגש היא הנבואה של יחזקאל על חיבור עץ יהודה ועץ אפרים. נבואה שכתובה בספר יחזקאל אחרי הנבואה על התלכדות העצמות היבשות ותחייתן, נבואה שה' מפרש אותה כקיבוץ עם ישראל מהגלויות לארץ ישראל. "כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת קַבְרוֹתֵיכֶם וְהֵעֵלִיתִי אֶתְכֶם מִקַּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל".

ה' ממשיך לפרש ליחזקאל את החזון על איחוד העצמות בנבואה השנייה על שני עצים שנהפכים בתחילה לאחדים בידי יחזקאל, ואחר כך הם נהפכים להיות אחד בידו.

בין משל העצמות למשל העצים

הסיבה שבגללה יחזקאל עובר ממשל על אחדות העצמות למשל על אחדות העצים היא בגלל שבנבואה הראשונה הוא מתנבא בחזון לעצמו. בנבואה השנייה הוא נדרש להסביר לעם ישראל את חשיבות האחדות שבין המחנות, ולכן הוא לוקח שני עצים. "קַח־לָךְ עֵץ אֶחָד וְכַתֹּב עָלָיו לַיהוָה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבָרְיוֹ וְלָקַח עֵץ אֶחָד וְכַתֹּב עָלָיו לַיּוֹסֵף עֵץ אֶפְרָיִם

וְכַל־בְּיַת יִשְׂרָאֵל חֲבָרְיוֹ" (שם טו). "וְכֹאשֶׁר יִאֲמְרוּ אֵלֶיךָ בְּנֵי עַמֶּיךָ לֵאמֹר הֲלֹא־תִגְדָּד לָנוּ מִה־אֵלֶיךָ לָךְ" - תסביר להם את ערך האחדות.

אחדים או אחד

כדאי לשים לב שכאשר מקרבים את שני העצים ביחס שווה ביניהם אין אחדות שלמה. הם מתקרבים מאוד אבל נשארים שניים, אחדים. "וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל־אֶחָד לָךְ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לְאֶחָדִים בְּיָדְךָ" (יחזקאל לו, יז). רק כאשר עץ יהודה נמצא במקום הנכון שלו מעל עץ יוסף הם הופכים להיות ממש אחד. "דַּבֵּר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדַבֵּר ה' הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת־עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד־אֶפְרָיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חֲבָרְיוֹ וְנִתְתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת־עֵץ יְהוָה וְעֵשִׂיתֶם לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בְּיָדְךָ" (יחזקאל לו, ט).

כל הברכות כתוצאה מהאחדות

הנביא מפרט את התוצאות הרבות של האחדות הזו, וכשקוראים אותן קשה להבין איך נשארים במחלוקת. וכך כותב הנביא א' קיבוץ גלויות מבין הגויים לארץ ישראל: "וְדַבַּר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲ-דַבֵּר ה' הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּין הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִלְכוּ־שָׁם וְקִבַצְתִּי אֹתָם מִסְּבִיב וְהִבָּאתִי אוֹתָם אֶל־אֶדְמַתְכֶם: [ב] שְׁלוֹטֵן אֶחָד שְׁלוֹטֵן אֶחָד לְשֵׁתֵי מַמְלָכוֹת כְּמוֹ בֵּית רֵאשׁוֹן: "וְעֵשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל וְקָלָף אֶחָד יִהְיֶה לְכֹלם לְמִלְכָּה וְלֹא יִהְיֶה־עוֹד לְשֵׁנִי גוֹיִם וְלֹא יִתְּצוּ עוֹד לְשֵׁתֵי מַמְלָכוֹת עוֹד". [ג] כּוֹר מֵרַע - תּוֹפֵסֵק עֲבוֹדַת הָאֱלֹהִים וַיִּפְסְקוּ הַפְּשָׁעִים: "וְלֹא יִטְמְאוּ עוֹד בְּגִלְגֻלֵיהֶם וּבִשְׂקוּצֵיהֶם וּבְכָל פְּשָׁעֵיהֶם וְהוֹשַׁעְתִּי אוֹתָם מִכָּל מוֹשְׁבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר חָטְאוּ בָהֶם וְטַהַרְתִּי אוֹתָם וְהִי־לִי לְעַם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים".

[ד] עֵשָׂה טוֹב - מִשְׁפַּט מֵתוֹקֵן וּשְׂמִירַת הַמִּצְוֹת: "וְעַבְדִּי דָוִד קָלָף עֲלֵיהֶם וְרוּעֵה אֶחָד יִהְיֶה לְכֹלם וּבְמִשְׁפָּטִי יִלְכוּ וְחֻקְתִּי יִשְׁמְרוּ וְעֵשׂוֹ אוֹתָם". [ה] יִתְיַשְׁבוּ בָאָרֶץ יְשִׁיבַת קִבְעָה: "וַיִּשְׁבּוּ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדִּי לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר יִשְׁבִּיבָה אֲבוֹתֵיכֶם וַיִּשְׁבּוּ עָלֶיהָ חֵמָה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם עַד־עוֹלָם וְדָוִד עַבְדִּי נִשְׂאִי לָהֶם לְעוֹלָם. [ו] יִהְיֶה שְׁלוֹם: "וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם". [ז] בְּרַכָּה גְדוֹלָה: "וְנִתְתִים וְהִרְבִּיתִי אוֹתָם". [ח] בְּנֵיית הַמִּקְדָּשׁ: "וְנִתְתִי אֶת־ מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם". [ט] הַשְּׂרָאָת שְׂכִינָה: "וְהִיָּה מִשְׁכְּנִי עֲלֵיהֶם וְהִיִּיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהִפְּוֹה יִהְיֶה־לִּי לְעַם". [י] קִדּוּשׁ הַשֵּׁם עוֹלָמִי: "וְיִדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי ה' מִקְדָּשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּהִיֹּת מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם".

לעד ולעולמי עולמים

חמש פעמים כתובה המילה "עד עולם" או "לעולם" בנבואה הזו של אחדות ישראל, שהיא כמובן כנגד המחלוקת שהחריבה את הבית הראשון ואת הבית השני, והיא כמובן מלמדת אותנו שהאחדות בעם ישראל מביאה ברכה שמתמשכת זמן רב מאוד, עד עולם.

מקום המקדש - מקום החיבור

להבין את חשיבות החיבור מספרת הגמרא כי מאז כניסת עם ישראל לארץ ישראל הם לא מוצאים את ירושלים, את המקום שה' בחר לשכן בו את שמו. רק כשיושבים דוד ושמואל ועוסקים בזה הם מוצאים את מקום המקדש. והמקום הוא דווקא בנקודת החיבור שבין שבט יהודה לשבט בנימין. שם מקור השראת השכינה בישראל (ובחסד נד ע"ב). ובגלל מציאת המקום הזו התקנא דואג בדוד המלך ורצה להסיטו מן הדרך.

הוא היה אומר

את נבואת יחזקאל הזאת זכיתי ללמוד, כאמור, לפני עשרות שנים מפי הרב חיים דרוקמן בישיבת מרכז הרב בירושלים, וכשמסתכלים על חייו רואים כי כל סיפור חייו של הרב דרוקמן היו מושקעים במימוש הנבואה הזו. בחיבור בין חלקי עם ישראל השונים. בהבנה שלכל אחד מחלקי העם יש תפקיד חשוב בבנין הגאולה. וכשבונים באופן זה - הבניין הוא בניין עולם.

מאז כניסת עם ישראל לארץ ישראל הם לא מוצאים את המקום שה' בחר לשכן בו את שמו. רק כשיושבים דוד ושמואל ועוסקים בזה הם מוצאים את מקום המקדש. והמקום הוא דווקא בנקודת החיבור שבין שבט יהודה לשבט בנימין. שם מקור השראת השכינה בישראל

משפיע טוב לדורות רבים

לכן נאמר על צדיק שהוא יסוד עולם. הוא משפיע את התורה שלו לדורות רבים. הוא מלמד תלמידים והם מלמדים תלמידים אחרים.

כך אברהם השפיע טוב לכל מי שבא אוהל המיוחד שלו, והטוב שהוא עשה משפיע עד לדורנו אנו. וכך כל צדיק מבניו וביתו אחריו משפיע לדורות ולדורי דורות. זו כוונת הפסוק במשלי "פַּעְבוֹר סוּפָה נֶאֱמַן רָשָׁע וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם". שהרשע לוקח לעצמו, והדברים שהוא לוקח לעצמו לא מועילים לאחרים.

אוד מַצֵּל מֵאֵשׁ

יש מפרשים את הפסוק באופן אחר על פי הנבואה של זכריה הנביא שנאמרה אחרי גלות בית ראשון. שם כתוב שהשטן קטרג על יהושע הכהן הגדול שבניו חטאו בנשים נוכריות, וה' גוער בשטן ואומר לו: איך אתה מעז לקטרג עליו? הרי הוא אוד מַצֵּל מֵאֵשׁ (זכריה פרק ג ב). במשך שבועים שנה ניסה ונבוכדנצר להעביד את בני ישראל בעבודה זרה, ומי שלא נשמע לו היה מוטל לכבשני אש.

כל מי שזכה לעלות בימי עזרא ונחמיה היו אנשים שמסרו את נפשם לא להמיר את דתם ולא לעבוד עבודה זרה. זה נכון שיהושע הכהן הגדול היה צריך למחות בבנים שלו שחטאו, אבל מי שמקטרג עליו בשעה זו מתעלם מכל מסירות הנפש הגדולה שלו ושל אבותיו. ואולי זה הפירוש "פַּעְבוֹר סוּפָה נֶאֱמַן רָשָׁע", אחרי הסופות הנוראות שעבר עם ישראל, במיוחד בשואה, אין עוד רשעים בעם ישראל. "ועמך כולם צדיקים". כל אחד ואחד הוא צאצא של אבות ואימהות שמסרו את נפשם על מנת להישאר יהודים ולא להתבולל. וצריך ללמד עליהם רק זכות.

אין הקדוש ברוך הוא אוהב אֵלָא לְמִי שְׂאוּהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל

כך היה הרב דרוקמן מלמד זכות על עם ישראל. וכך מביא הרמח"ל בספר "מסילת ישרים" שצריך אדם ללמד תורה ולהחזיר בתשובה את מי שהוא יכול, להתפלל על עם ישראל וללמד עליהם סגוריה. כך כתוב שהמלאך גבריאל נכנס לפניו מן הפרגוד כשלימד סגוריה על עם ישראל. וכך נאמר לגדעון שלימד זכות על עם ישראל ש"נֶאֱמַר לוֹ (שופטים ו) לָךְ בְּכֹחַךְ זֶה, לְפִי שְׁלַמְד סַגְיֹרְיָא עַל עַמּוֹ

(ילקוט). כי אין הקדוש ברוך הוא אוהב אֵלָא לְמִי שְׂאוּהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְכָל מַה שְׂאֵדָם מְגַדִּיל אֶהְבֵּתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, גַּם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַדִּיל עָלָיו, וְאֵלֶּה הֵם הַרוּעִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָפֵץ בָּהֶם הַרְבֵּה, שְׂמוֹפְרִים עֲצָמָם עַל צֵאֲנוּ וְדוֹרְשִׁים וּמְשַׁתְּדָלִים עַל שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם בְּכָל הַדְּרָכִים. וְעוֹמְדִים תָּמִיד בְּפֶרֶץ הַתְּהַפְּלֵל עֲלֵיהֶם לְבִטֵּל הַגְּזֵרוֹת הַקְּשׁוּת, וְלִפְתָּח עֲלֵיהֶם שְׁעַרֵי הַבְּרָכָה. הֲאֵל לְמַה זֶה דוֹמָה? לְאֵב שְׂאִינוֹ אוֹהֵב שׁוֹם אָדָם יוֹתֵר מִמִּי שֶׁהוּא רוֹאֶה שְׂאוּהֵב אֶת בְּנֵיו אֶהְבֵּה נְאֻמָּנָת, וְהוּא דָּבָר שֶׁהִטְבַּע יְעִיד עָלָיו" (פרק ט).

כְּאִשֶּׁר יֵשֵׂא הָאֱמָן אֶת הַיִּנֵּק

כך משה רבנו נדרש לראות בעם ישראל מאמינים בני מאמינים, אף שהם היו במי"ט שערי טומאה. וכך לימד ה' לכל מנהיג שהוא חייב לראות את נקודת הזכות שלהם, להאיר אותה ולחזק אותה, ומתוך כך הם יתחזקו ויצאו ממצרים. אבל אם הוא יראה בהם את נקודת החובה - הוא לא יצליח. ולכן אמר ה' למשה על עם ישראל: "שְׂאֵהוּ בְּחֵיקְךָ כְּאִשֶּׁר יֵשֵׂא הָאֱמָן אֶת הַיִּנֵּק עַל הָאֵדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעַת לְאַבְתָּיו". ולמה נקרא שמו "אומן"? כי כל הורה או כל מורה יכול לגדל את ילדיו ותלמידיו בצורה נכונה, רק כאשר הוא מאמין שיש בהם תכונות טובות ויכולת, ותפקידו להוציא אותה מהכוח אל הפועל.

כאשר הרב אליהו זצוק"ל נשאל פעם איך מתחזקים באהבת ישראל, הוא השיב בבדיחות שיש בה הרבה לימוד: "אני אוהב את הרב דרוקמן והוא אוהב את עם ישראל, כך אני מקיים את מצוות ואהבת לרעך כמוך"

כך היה רבי עקיבא מלמד תורה ברבים בדור שנאמר עליו "היה העולם שמם" (יבמות סב ע"ב), והוא יודע שיש גזירה שכל מי שלמד תורה ייהרג על ידי הרומאים. הוא מוסר נפשו ללמד תורה ברבים, כי הוא יודע שהלימוד הזה הוא כמו מים חיים לדגים במים (ברכות סא ע"ב).

וזכה רבי עקיבא להעמיד תלמידים הרבה, וזכו תלמידיו ותלמידיו תלמידיו להגדיל תורה ולהאדירה, אף שחלקם שילמו על כך מחיר כבד, שסרקו את בשרו של רבי עקיבא במסרקות של ברזל בגלל שלימוד תורה ברבים. גם הרב דרוקמן והרב נריה והרב צוקרמן, והרב צדקה והרב כהנמן - כל אלה ואחרים מסרו נפשם אחרי השואה והגלות הנוראה ללמד את עם ישראל תורה למרות שהיה העולם שמם, ואולי דווקא בגלל שהיה העולם שמם. ומסרו נפשם כדי ללמד תורה ברבים. וברוך ה' חפץ ה' בידם הצליח.

מי יוצא לקראתו?

נפק לוותי, דמתרצנא מתניתין כוותיה

אנחנו מזכירים את הצדיקים שמסרו נפשם להרבצת תורה ברבים, כי הגמרא מספרת על רבא שאמר "כי שכיבנא, רבי אושעיא נפק לוותי, דמתרצנא מתניתין כוותיה". כשאפטר מן העולם יצא רבי אושעיא לקבל את פניו כי הייתי מתרץ את כל המשניות לפי התורה שלו. כך כתוב בספר מגיד מישירים (ויקהל) שגילו למרן רבי יוסף קארו זצוק"ל כי הרמב"ם היה מוליץ בעדו בשמים ממעל על שטרה לתרץ ולפרש דבריו, ובעת פטירתו יצא לקבל את פניו.

כך כתוב בספר "פלא יועץ" (אות ד' ד"ה דובב): "וכבר כתוב בספרים שפעם א' היה שמד ונגלה המהר"ם אלשי"ך ז"ל בהקין והציל לאחר מתוך ההפכה מפני סיבה שהיה לומד ספרו בתמידות". וכך כותב הש"ך (ח"ו"מ סימן צ"א ס"ק ל"ג) "ומובטח אני בחסד עליון כד שכיבנא קא נפקי בעלי המשנה וברייתא וש"ס לאפאי דמתרצנא מילתייהו בקושטא ולית ביה ספיקא וגמגום כלל" (ועי"ע בהקדמת ספר מגיני שלמה על קושיות שברשי" ז"ל).

הקדוש ברוך הוא מטפל בצדיקים

ולא רק הצדיקים, אלא הקב"ה יוצא לקראתם בכבודו ובעצמו. כך כתוב במדרש (פסיקתא רבתי ב - מזמור שיר תנוכת)

"כך פתח רבי תנחומא בר רבי אבא יַעֲלֵנוּ חֲסִידֵיךָ בְּכָבוֹד וְיִרְנְנוּ עִלְיָ מִשְׁבֹּתְךָם (תהלים קמ"ט ה'). באיזה כבוד? בכבוד שהקב"ה עשה לצדיקים בשעת פטירתן מן העולם. בנוהג שבעולם אדם מת אם יש לו בנים - בניו מטפלים בו. אבל הצדיקים אינו כן, אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא מטפל בצדיקים. מניין? 'והלך לפניך צדקך' (ישעיה נ"ח ח') זה צדיקו של עולם, שנאמר 'וכבוד ה' יאספך'" (ע"ע ילקוט שמעוני תהלים רמז תתפח).

מה נתינתה בשישים ריבוא אף נטילתה בשישים ריבוא

לכן אומרת הגמרא (מגילה כט ע"א) כי חובה להיות שותף בלוויה של צדיק שלמד תורה ומשנה, וחייבים להיות בה שישים ריבוא, "רב ששת אמר כנתינתה כך נטילתה מה נתינתה בשישים ריבוא אף נטילתה בשישים ריבוא". כמו שניתנה תורה בשישים ריבוא כך ייקחו אותה בשישים ריבוא. וכך נפסק בשולחן ערוך (יו"ד ססא). ולכאורה זה הפוך, בנתינתה צריכים להיות שישים ריבוא, אבל מדוע צריכים להיות שישים ריבוא כשלוקחים אותה?

והסביר בעל מגלה עמוקות (דברים) "שניתנה תורה על הר סיני שיצאו ס' רבוא מלאכים וקשרו ס' רבוא כתרים. כן בשעת נטילת צדיק בא מטטרון עם ס' רבוא מלאכים שלו שהם צינורות של ס' ריבוא חלונות". שנפתחים להשפיע את התורה. ויש אומרים שהטעם הוא בגלל שהצדיק מחלק את ירושתו הרוחנית לכל מי שבא להספד שלו.

משרבו זחוחי הלב - רבו מחלוקת בישראל

זה מה שאומרים כי כל מי שהיה בהספד של צדיק צריך לקחת לעצמו אחת ממיידותיו. קריאת השיעור הזה היא הספד על צדיק, כל אחד יכול לומר לעצמו עכשיו: גם אם אני לא יכול להיות כמו הרב דרוקמן בכל מעשיו, אולי בנקודה אחת אני יכול להידמות לו.

אחת התכונות של הרב דרוקמן הייתה הענווה הגדולה שלו. מצד אחד יש לו רבבות תלמידים, ומצד שני היה לובש בגדים פשוטים ומכבד כל אדם, אפילו הקטן שבתלמידיו. הגמרא אומרת כי התכונה ההפוכה מזו הביאה חורבן על ישראל. "משרבו זחוחי הלב - רבו מחלוקת בישראל. משרבו תלמידי שמאי והילל שלא שימשו כל צורכן - רבו מחלוקת בישראל, ונעשית תורה כשתי תורות" (סוטה מז ע"ב).

"שבתחילה הייתה תורה אחת, ומי שיש לו שאלה היה הולך לשאול בבית דין שבעירו. אם לא יודעים - שואלים בבית דין השכן לו. לא יודעים - הולכים לשאול בבית הדין שעל פתח הר הבית. אם לא ידעו, הולכים לבית דין שעל פתח העזרה. ואומר: כך דרשתי וכך דרשו חברי, כך למדתי וכך למדו חברי. אם שמעו - אמרו להם, ואם לאו - אלו ואלו באין ללשכת הגזית, ששם יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים. ובשבתות ובימים טובים יושבין בחיל. נשאלה שאלה בפניהם, אם שמעו - אמרו להם, ואם לאו - עומדין למנון. רבו המטמאים - טמאו, רבו המטהרין - טהרו". וכך הייתה הוראה אחת בעם ישראל. עד שרבו "תלמידי שמאי והלל שלא שימשו כל צורכן - רבו מחלוקת בישראל, ונעשית תורה כשתי תורות".

ולכן היו מחפשים דינים שאין בהם שום זחיחות הלב להרבות אחדות בעם ישראל. "משם כתבין ושולחין בכל מקומות: כל מי שהוא חכם ושפל ברך ודעת הבריות נוחה הימנו - יהא דיין בעירו. משם מעלין אותו להר הבית, משם לעזרה, משם ללשכת הגזית".

ומה קורה בימינו שאין בית דין אחד לכל ישראל? כל אדם צריך להרגיל את עצמו בענווה כזו להכין את עצמו ואת תלמידיו להיות תלמידי חכמים שמאחדים את כלל ישראל ולא חלילה מפלגים. ועל זה אומרת הגמרא (סנהדרין פח ע"ב): "שלחו מתם: איזהו בן העולם הבא? ענוותן ושפל ברך, שייף עייל שייף ונפיק, וגריס באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה". נכנס לבית המדרש בשקט ויוצא בשקט ולומד תורה בתמידות ולא מחזיק טובה לעצמו.

כזה היה הרב חיים דרוקמן זצוק"ל וכך הם תלמידיו, ובאופן הזה גורמים לתורה שתהיה תורה אחת. אמן ואמן.

סיפורים על הרב זצ"ל

קדושה משולשת

אנחנו מביאים הלקים מדברי הספד שכתב הרב חיים דרוקמן זצוק"ל לזכרו של הרב מרדכי אליהו זצוק"ל. והומה שאפשר היה לומר את אותם דברים על הרב דרוקמן בעצמו.

ענק בתורה - רבי מאיר אומר במסכת אבות, ריש פרק שישי: "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה" - ומכאן הייתה גדלותו של מרן הרב אליהו זצ"ל. הוא היה שר התורה ששלט בכל תחומיה. בראש ובראשונה הוא היה ענק בתורה בכל מקצועותיה - בנגלה ובנסתר. לפני כל התארים והסיפורים - הכול מגיע מהעובדה הזאת!

רב של כולם - ראית את כל האנשים שבאו לשמוע לעצתו, בין אם זה בעניינים פרטיים ובין אם זה בעניינים כלליים. אנשים באו לשמוע את הדרכתו לא רק בענייני הלכה, אלא בשל חכמתו ועצותיו הטובות. הוא ידע לדבר עם כל אחד בשפתו. ראית איך הוא מקבל כל אדם, ומדבר איתו בשפתו, מתלמידי החכמים הגדולים ועד לאנשים הפשוטים. אחרי שהוא נבחר להיות רב ראשי, הוא המשיך וקיבל יומיים בשבוע אנשים שבאו לביתו לשאלות אישיות. זה היה מחזה מדהים, משהו בלתי רגיל. אלפים שחרו לפתחו, היו מוכנים לעמוד שעות עד שיגיע תורם להיכנס. הרב לא עזב עד שקיבל את כולם. וכל אחד קיבל יחס אישי, גם בבעיות הכי פשוטות וקטנות. לכולם הוא השיב, וכולם יצאו ממנו במאור פנים ובשביעות רצון.

מאחד ספרדים ואשכנזים - אנו מנסים להבין, איך הוא הצליח בכך. הרי ברור שהדבר קשור בקשר הדוק עם המבט הכלל-ישראלי שהיה לו, ולא עזב אותו בשום מצב. גם בפסיקה שלו ראינו את זה, כאשר את כל פסיקותיו בכל סוגיה הוא נתן לכל העדות, גם לספרדים וגם לאשכנזים. רואים את זה בספר "הלכות חגים", שבו הרב חיבר פסקי הלכה המתאמים לכל העדות. הוא זה שהוציא את ה"קיצור שולחן ערוך" של הרב גאנצפריד עם הערות למנהגי הספרדים. הוא תמיד השתדל לעשות אחדות. הכול היה אצלו מתוך אותו מבט כלל-ישראלי.

כלל - הוא שלמות. ושלמות הייתה נר לרגליו בכל התחומים. הוא פעל למען השלמות הזאת כל חייו: שלמות עם ישראל כולו, שלמות תורת ישראל על כל חלקיה ורבייה, וכמובן שלמות ארץ ישראל. אלו הם שלושת היסודות המהווים את אותה קדושה משולשת.

איך הוא הצליח לאחד? כולם מנסים להבין: כיצד הצליח הרב אליהו לאחד תחתיו כל כך הרבה גוונים וזרמים? כיצד בעידן שבו כולנו מנסים, בלי הצלחה, לאחד ולהתאחד - אצלו זה פשוט קרה? הדבר קשור לדעתי בשלושה דברים: ראשית - הגודל התורני שלו, רק ענק אמיתי יכול להכיל תחתיו כל כך הרבה. שנית - היותו איש אמת. שלישית - הוא עצמו היה מכיל את כולם, ולכן כולם הרגישו אצלו שייכים, ולא באופן חיצוני, אלא מתוך נקודת האמת שלו.

אוהב ומנהיג - כאשר אליהו הנביא עלה השמיים, זעק הנביא אלישע ואמר: "אבי, אבי, רכב ישראל ופרשיו". מצד אחד, "רכב ישראל ופרשיו" - המנהיג של כלל ישראל. ומצד שני, "אבי, אבי" - ההתייחסות האישית לכל פרט ופרט. כזה בדיוק היה הרב אליהו זכר צדיק לברכה.

הלכות ארץ ישראל היו בשביל הרב אליהו מעבר לפוליטיקה. כי ארץ ישראל הייתה בשבילו הלכה, אמונה, קדושה ותורה. לא עניין של ימין או שמאל אלא תורה.

מי לא ראה בו את רבו? הוא היה הרב של כולם! הוא הכיל את כולם, אהב את כולם, וכולם אהבו אותו. כולם חשו אהבה מיוחדת והרגשה מיוחדת לאישיותו. הרבה עלינו ללמוד מהדמות הענקית הזאת, כדי להמשיך את דרכו, כדי להמשיך את המשימות החשובות שעומדות בפנינו. וזתו תגן עלינו, אמן.

תלמוד תורה מאור התורה
 מיסודו ע"ל מו"ר הרב מרדכי אליהו זצ"ל
 קריית משה - ירושלים

הורים יקרים, אנו שמחים לבשר לכם
 על פתיחת ההרשמה לכיתה א'. ימים פתוחים יתקיימו א"ה
 בתאריך כ' טבת, כ"ו טבת בין השעות 8:30-10:30
 לפרטים וקביעת ראיון קבלה: מזכירות התלמוד תורה
 טל': 02-6526051 מ"ל: evhuri5@gmail.com

חדש! בעז"ה הסעות מרחבי ירושלים

תשובה כהלכה

לא אשכנזי אלא אחרי התפילה אנו אומרים: "ויאמר אם תשמע לקול ה' אלוקיך... כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך". אין בכל זאת אנו רואים רבנים גדולים שנחלים ואף מתים ממחלות? ברך השם, הבריאות בעם ישראל היא בין הטובות בעולם. ואם מסתכלים רק על היהודים היא כמעט בשיא. בין השאר בגלל התפילה הזו. בנוסף, אין כאן הבטחה של ה', כי אחרת לא יהיה שכר ועונש. יש כאן בקשה, כשעם ישראל עושה את רצון ה'.

אשכנזי אלא אחרי התפילה אנו אומרים: "ויאמר אם תשמע לקול ה' אלוקיך... כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך". אין בכל זאת אנו רואים רבנים גדולים שנחלים ואף מתים ממחלות? ברך השם, הבריאות בעם ישראל היא בין הטובות בעולם. ואם מסתכלים רק על היהודים היא כמעט בשיא. בין השאר בגלל התפילה הזו. בנוסף, אין כאן הבטחה של ה', כי אחרת לא יהיה שכר ועונש. יש כאן בקשה, כשעם ישראל עושה את רצון ה'.